

Redegørelse fra Finanstilsynet om forløbet op til Gudme Raaschou Bank A/S' overdragelse i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed

Sammenfatning	2
1. Redegørelsens formål og retlige grundlag	3
2. Baggrunden for bankens sammenbrud	4
2.1. HSH Nordbank AGs salg af Gudme Raaschou Bank A/S	4
2.2. Bankens risikoprofil	5
2.3. Resultatudvikling mv. for Gudme Raaschou Bank A/S	8
2.4. Eksterne forhold – udviklingen i økonomien samt den finansielle krise..	10
3. Konkrete tilsynsaktiviteter	11
3.1. Undersøgelser m.v.	11
3.1.1. Undersøgelsen i 2007	11
3.1.2. Undersøgelsen i 2008	15
3.1.3. Efter undersøgelsen i 2008	21
3.1.4. Undersøgelsen i 2009	23
3.2. Revisionsprotokollater	24
3.2.1. Revisionsprotokollat vedrørende årsrapporten 2006	24
3.2.2. Revisionsprotokollat vedrørende årsrapporten 2007	25
3.2.3. Revisionsprotokollat vedrørende årsrapporten 2008	26
3.3. Særlige tilsynsaktiviteter	26
3.3.1. Politianmeldelse af Gudme Raaschou Holding A/S	26
3.3.2. Redegørelse om pantebrevskaruseller m.v.	27
3.3.3. Opfølgning på udviklingen i restancer	28
3.3.4. Inddragelse af tilladelse til koncerninterne engagementer	28
3.3.5. Bankens overskridelse af grænsen for store engagementer	29
3.4. Bankens overdragelse til et datterselskab af Finansiell Stabilitet A/S	30
3.5. Finanstilsynets vurdering af eventuelle lovovertrædelser	33

Sammenfatning

I forlængelse af Finanstilsynets inspektioner indgik Gudme Raaschou Bank A/S den 16. april 2009 en rammeaftale med Finansiel Stabilitet A/S om overdragelse af bankens aktiver og passiver bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital.

Bankens risikoprofil var årsagen til, at Finanstilsynet fulgte banken tættere end andre banker af samme størrelse. I perioden fra 2007 og indtil bankens økonomiske sammenbrud i 2009 omfattede det blandt andet inspektioner af bankens kreditområde i 2007, 2008 og 2009. Finanstilsynet gav en lang række væsentlige påbud om blandt andet forbedring af kreditstyringen og risikoplysninger om en højere risiko på udlån end i sammenlignelige banker. Som følge af inspektionen i 2007 forhøjede banken sit solvensbehov fra 8,0 pct. til 9,5 pct. Bankkoncernens faktiske solvensprocent var 10,6 pct. pr. 31. december 2006 og 11,0 pct. pr. 30. juni 2007. I forbindelse med inspektionen i 2008 indikerede Finanstilsynet behov for et solvensbehov på mindst 10,5 pct. Bankkoncernens faktiske solvensprocent var 12,6 pct. pr. 30. juni 2008. Finanstilsynet gav også påbud om værdiansættelse af pantebreve og om nedskrivninger på udlån. Bankens bestyrelse og direktion iværksatte væsentlige ændringer for at efterleve Finanstilsynets påbud. Banken oplyste efter undersøgelsen i 2008, at medarbejdere i bankens funktioner var instrueret om, at nedbringelse af bankens balance havde høj prioritet. Banken oplyste videre, at den var yderst tilbageholdende med at yde nye udlån. Banken nedbragte sin balance frem til dens sammenbrud, selvom dette var vanskeliggjort af stigende restancer og et pantebrevsmarked i krise.

Finanstilsynet vurderer, at den primære årsag til bankens økonomiske sammenbrud er, at bankens aktivitet på kreditområdet var nært forbundet med ejendomsmarkedet, som i perioden blev ramt af store værdifald, og med pantebrevsmarkedet, som ikke var indrettet på væsentlige prisfald, og som i perioden ophørte med at fungere som et egentligt marked. Banken blev også ramt af store kurstab på værdipapirer fra datterselskabet Gudme Raaschou Vision A/S, som investerede i aktier, obligationer og valuta. Bankens ledelse var ansvarlig for strategien og undervurderede risikoen, men Finanstilsynet vurderer på det foreliggende grundlag og erfaringer fra andre sager ikke, at der er grundlag for en politianmeldelse af ledelsen i forhold til strafbare handlinger.

Bankens egen finansiering var i det væsentlige baseret på en gunstig aftale med HSH Nordbank AG, som var tidsbegrænset indtil 2009, men som indtil det økonomiske sammenbrud sikrede banken tilstrækkelig og billig finansiering. Funding var således ikke en årsag til bankens økonomiske sammenbrud, men var formentlig medvirkende til, at der ikke kunne skabes en løsning gennem et salg af banken. En køber skulle således dels kapitalisere banken, dels skaffe den fornødne funding fremadrettet.

1. Redegørelsens formål og retlige grundlag

Denne redegørelse udarbejdes og offentliggøres i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed:

§ 352 a. I tilfælde, hvor en finansiel virksomhed er erklæret konkurs, størstedelen af den finansielle virksomheds drift er ophørt eller overdraget, eller hvor et forsikringsselskabs forsikringsbestand er taget under administration, udarbejder Finanstilsynet en redegørelse for årsagerne hertil, hvis et af nedennævnte forhold er indtruffet i forbindelse med eller i en kortere periode forud for virksomhedens konkurs m.v.:

- 1) Finansiell Stabilitet A/S har medvirket ved overdragelsen af virksomheden, jf. §§ 7 eller 8 i lov om finansiel stabilitet, eller staten har lidt tab på en individuel statsgaranti i medfør af § 16 a i lov om finansiel stabilitet.*
- 2) Staten har lidt tab på kapital indskudt i virksomheden i medfør af lov om statsligt kapitalindskud i kreditinstitutter eller på ejerbeviser, som staten har erhvervet som led i konverteringen af sådan kapital.*
- 3) Staten i øvrigt har ydet garanti eller stillet midler til rådighed for virksomheden, dens kreditorer eller en erhverver af hele eller dele af virksomheden.*

Stk. 2. Finanstilsynet skal offentliggøre redegørelsen efter stk. 1. I forbindelse med offentliggørelsen finder § 354 ikke anvendelse, medmindre oplysningerne vedrører kundeforhold eller tredjemand, der er eller har været involveret i forsøg på at redde den pågældende finansielle virksomhed.

Stk. 3. Redegørelsen efter stk. 1 skal beskrive Finanstilsynets rolle under forløbet op til konkursen m.v.

Stk. 4. Finanstilsynets pligt til at udarbejde en redegørelse efter stk. 1 omfatter også de finansielle virksomheder, som opfyldte bestemmelsens krav efter den 1. marts 2009.

Formålet med redegørelsen er at sikre offentlighed om baggrunden for Gudme Raaschou Bank A/S' økonomiske sammenbrud i 2009 og Finanstilsynets rolle i forløbet op til overdragelsen til et datterselskab af Finansiell Stabilitet A/S.

Finansiell Stabilitet A/S indgik den 16. april 2009 en rammeaftale med Gudme Raaschou Bank A/S om overdragelse af bankens aktiver og passiver bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital.

I redegørelsen beskrives Finanstilsynets tilsyn med Gudme Raaschou Bank A/S i perioden fra den 1. august 2006 og frem til overdragelsen til

Pantebrevsselskabet af 2. juni 2009 A/S, som er et datterselskab af Finansiell Stabilitet A/S. Denne periode er valgt, fordi tilsynet den 1. august 2006 gav tilladelse til, at 3C Holding ApS via Gudme Raaschou Holding A/S kunne erhverve 75 pct. af aktierne i Gudme Raaschou Bank A/S. Banken var inden overdragelsen 100 pct. ejet af den tyske bank HSH Nordbank AG. Finanstilsynet gennemførte i denne periode undersøgelser i banken i marts 2007, juni 2008 og marts 2009 og foretog derudover anden tilsynsmæssig aktivitet, frem til banken blev overdraget til Finansiell Stabilitet A/S.

Redegørelsen indeholder ikke en fuldstændig gennemgang af alle Finanstilsynets sager vedrørende Gudme Raaschou Bank A/S i perioden. Sager, som er fundet ikke at være relevante for beskrivelsen af årsagerne til bankens sammenbrud, herunder Finanstilsynets rolle i dette forløb, er udeladt.

Finanstilsynet er sædvanligvis afskåret fra at videregive fortrolige oplysninger om de enkelte pengeinstitutter som følge af Finanstilsynets lovbestemte skærpede tavshedspligt, jf. § 354 i lov om finansiell virksomhed. Såfremt § 352 a i lov om finansiell virksomhed finder anvendelse, giver bestemmelsen imidlertid mulighed for at videregive fortrolige oplysninger om banken.

§ 352 a i lov om finansiell virksomhed finder anvendelse, eftersom et datterselskab til Finansiell Stabilitet A/S den 30. juni 2009 overtog bankens pantebrevsaktiviteter. Forud for dette havde banken den 16. april 2009 indgået en betinget overdragelsesaftale med Finansiell Stabilitet A/S om overdragelse af samtlige aktiver og passiver i Gudme Raaschou Bank A/S, bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital, da banken ikke overholdt kravet til solvens. Inden overdragelsen til Pantebrevsselskabet af 2. juni 2009 A/S blev alle Gudme Raaschou Bank A/S' kapitalforvaltnings- og portefølje-managementaktiviteter samt en mindre ud- og indlånsportefølje solgt til Lån & Spar Bank A/S.

2. Baggrunden for bankens sammenbrud

2.1. HSH Nordbank AG's salg af Gudme Raaschou Bank A/S

Gudme Raaschou Bank A/S var indtil 2006 ejet af HSH Nordbank AG. I december 2005 og april 2006 reorganiserede HSH Nordbank AG sine aktiviteter i Danmark, og i forlængelse heraf overtog Gudme Raaschou Bank A/S en stor portefølje pantebreve og investeringskreditter. Banken gik således fra at være en investeringsbank til at udøve egentlig udlånsvirksomhed.

Den 26. april 2006 indgik HSH Nordbank AG en aftale med selskabet Gudme Raaschou Holding A/S, som var 100 pct. ejet af 3C Holding ApS,

om overdragelse af 75 pct. af aktierne i Gudme Raaschou Bank A/S. Tilsynet gav tilladelse hertil den 1. august 2006.

HSH Nordbank AG ejede herefter 25 pct. af aktiekapitalen i Gudme Raaschou Bank A/S. Ifølge købsaftalen havde Gudme Raaschou Holding A/S en option til at erhverve de resterende aktier i banken inden ultimo 2011. Den 1. juli 2007 erhvervede Gudme Raaschou Holding A/S yderligere aktier fra HSH Nordbank AG, og denne banks andel af aktiekapitalen i Gudme Raaschou Bank A/S udgjorde herefter 5 pct.

Ifølge aftalen stillede HSH Nordbank AG et uigenkaldeligt fundingtilsagn på 833 mio. EUR indtil den 26. april 2009 til finansiering af Gudme Raaschou Banks aktiviteter. Denne aftale blev den 4. november 2008 forlænget frem til den 1. november 2009 blandt andet betinget af, at Gudme Raaschou Bank var tilsluttet den statslige garantiordning under bankpakke I. Dog blev tilsagnet reduceret til 625 mio. EUR, og rentemarginalen skulle ifølge aftalen forhøjes fra 0,175 pct. point til 2,25 pct. point – dog først med virkning fra den 27. april 2009.

HSH Nordbank AG stillede efter aftalen en tabskaution på op til 1,1 mia. kr. i alt for Gudme Raaschou Bank A/S' store kunder. Det var kunder med et engagement, som på tidspunktet for aftalen i 2006 udgjorde mere end 25 pct. af bankens basiskapital. Kautionens størrelse var fastsat med henblik på, at Gudme Raaschou Bank A/S fortsat kunne yde disse kunder større lån, end bankens egen basiskapital efter reglerne gav mulighed for. Kautionen dækkede efter sin ordlyd det tab, oprindeligt større end 120 mio. kr., som Gudme Raaschou Bank A/S *"overfor HSH Nordbank AG på tilfredsstillende måde skal dokumentere at have tabt, forinden udbetaling kan ske"*. Ordningen blev flere gange forlænget senest frem til den 31. januar 2009, på daværende tidspunkt således for de tab, som oversteg 95 mio. kr.

2.2. Bankens risikoprofil

Gudme Raaschou Bank A/S var en nichebank med hovedvægt på pantebreve og investeringskreditter hovedsageligt til finansiering af pantebreve. Bankens portefølje af pantebreve var ultimo april 2006 på ca. 3,5 mia. kr. Herudover havde banken pr. samme tidspunkt investeringskreditter, hvor der var afgivet tilsagn for ca. 2,4 mia. kr., men som alene var udnyttet med 1,2 mia. kr. Banken havde ligeledes aktiviteter inden for kapitalforvaltning, private banking, aktieanalyser og aktiehandel.

Bankens eksponering i andre værdipapirer var hovedsageligt gennem datterselskabet Gudme Raaschou Vision A/S, som investerede i aktier, obligationer og valuta. Det var hensigten, at andele af dette investerings-selskab successivt skulle sælges til investorer, således at banken primært

skulle forestå kapitalforvaltning for selskabet. Dette salg lykkedes dog kun i begrænset omfang, og pr. 31. december 2008 ejede banken fortsat 72 pct. af selskabets aktiekapital.

Bankens udlån og pantesikkerhed var stort set udelukkende eksponeret mod ejendomssektoren, og andelen af store engagementer til kunder inden for ejendomssektoren var høj. Det var tilsynets vurdering allerede ved undersøgelsen i 2007, at banken havde en høj risiko. Banken havde overvejende ikke kendskab til kunders forhold, fx engagement med andre pengeinstitutter. Tilsynet påpegede også, at der var eksempler på store udlån til kunder, som kunne være forbundet med særlig risiko, fx indikeret af andre pengeinstitutters nedskrivninger og tab under tidligere kriser.

Bankens udlån i pantbrevsform var typisk karakteriseret ved ufuldstændige og uopdaterede oplysninger om låntager, idet banken ligesom pantbrevs-markedet primært tillagde sikkerheden i den faste ejendom betydning. Markedsfilosofien var, at den forhøjede rente på porteføljeniveau kunne dække de på daværende tidspunkt konstaterede ret beskedne tab. Sikkerheden i den faste ejendom kunne være dokumenteret enten af en oplyst historisk handelspris, en senere ejendomsmæglervurdering eller et begrundet skøn over ejendommens aktuelle værdi baseret på de foreliggende oplysninger om ejendommen, prisudvikling, nøgletal eller andet.

Pantebreve i erhvervsjendomme var særligt risikoeksponerede. Værdien af sådanne jendomme var fastsat højt ud fra en markedsforventning om lave afkastkrav og stigende lejeindtægter over tid. Vilkkårene var oftest afdragsfrihed og lave rentesatser.

Banken havde en betydelig risikokoncentration på enkeltejendomme, som i praksis kunne være finansieret af banken med mere end 100 pct. af den aktuelle værdi. Risikoen kunne være fordelt således, at banken selv ejede pantebreve med en prioritetsstilling ud til en vis grænse. Herudover havde bankens investeringskunder pantebreve, som var belånt hos banken via investeringskreditter, med pant i samme ejendom med en mere yderlig prioritetsstilling.

Bankens koncentrationsrisiko på enkeltkunder var betydelig og kunne være sammensat af:

1. Finansiering af kundens ejendomme gennem pantebreve ejet af banken.
2. Finansiering af kundens ejendomme gennem andre kunders pantebreve i ejendommene, som var belånt via disse kunders investeringskreditter.
3. Samme kundes investeringskredit til finansiering af andre kunders pantebreve, således at kunden (og dermed banken) ikke blot havde

risiko på kundens egen ejendomsportefølje, men også risiko på finansiering af andre af bankens kunders ejendomsporteføljer.

Konsekvensen kunne være en vis sammenhæng i risikoen på flere enkeltkunder, dog uden nødvendigvis at have en sådan karakter at engagementerne efter reglerne skulle ses i sammenhæng. Ikke desto mindre var nogle kunder forbundet med hinanden, således at en forværring af en kundes forhold fik indvirkning på andre af bankens kunder.

Banken havde navnlig i 2007 vanskeligt ved at få overblik over sådanne risikosammenhænge. I 2007 var bankens systemer og processer end ikke lagt an på, at den samlede risiko på enkeltkunder uden videre kunne opgøres. Tilsynets undersøgelser af banken bidrog til, at risikosammenhænge blev tydeligere, således at kunder, der både havde investeringskreditter og pantebrevsgæld – samt pantebrevsgæld til andre kunder, som havde belånt fordringen hos banken – herefter blev set under et.

Det var et vilkår i bankens fundingaftale med HSH Nordbank AG, at individuelle pantebreve på udstedelsestidspunktet ikke måtte have en mere yderlig prioritetsstilling end 90 pct. af den pantsatte ejendoms værdi. Bankens egne pantebreve havde som hovedregel en bedre prioritetsstilling end de pantebreve, kunder fik belånt hos banken. I 2. halvår 2008 og 1. kvartal 2009 måtte banken overtage et stigende antal belånte pantebreve fra dens kunder i takt med, at såvel bankens kunder som pantebrevsdebitorerne kom i vanskeligheder i forbindelse med finanskrisens udvikling.

Så længe pantebrevsmarkedet fungerede, var det en fordel for banken at have mulighed for at frasælge risikofyldte pantebreve, selvom det eventuelt var forbundet med tab. Sædvanlige bankudlån giver ikke samme mulighed.

Til gengæld indebar udlånsaktiviteter så tæt knyttet til pantebrevsmarkedet, at der kun var ret begrænsede øvrige kreditstyringsmuligheder for banken sammenholdt med banker med en mere normal udlånsaktivitet. Bankens afskåret fra at følge kundens øvrige økonomiske adfærd, og medmindre en pantebrevsdebitor misligholdt vilkårene i pantebrevet, var det ikke muligt for banken at gøre tiltag, fx få yderligere information om låntagers forhold og rådgive økonomisk svage kunder eller genforhandle lånevilkår. I praksis var tidspunktet for sådanne tiltag således udskudt, indtil kunden – typisk – var i betydelige økonomiske vanskeligheder også til anden side.

Endnu mere begrænset var bankens mulighed ved indirekte kreditgivning i form af investeringskreditter til belåning af kunders pantebreve. Her var bankens forbindelse med den egentlige betaler, pantebrevsdebitor, alene af administrativ karakter i forbindelse med opkrævning af pantebrevsydelser.

Bankens kreditstyringsmæssige muligheder bestod i praksis væsentligst i at undlade køb henholdsvis at frasælge bankens risikofyldte pantebreve via markedet, så længe det var muligt, og i at kræve yderligere sikkerhedsstillelse for kunders allerede trukne investeringskreditter, hvis de aftalte betingelser for sikkerhedsstillelse ikke længere var opfyldt. Denne supplerende sikkerhedsstillelse bestod sædvanligvis i, at kunder deponerede ubelånte pantebreve til sikkerhed for kreditten, så længe kunden havde ubelånte værdier at deponere.

Bankens indlånsbase udgjorde pr. 30. september 2006 264 mio. kr. og pr. 30. juni 2008 175 mio. kr. Bankens væsentligste finansieringskilde var således HSH Nordbank AG. Det ville have været en væsentlig problemstilling for banken at finde anden finansiering til erstatning af HSH Nordbank AG, når det aftalte kredittilsagn udløb den 1. november 2009. Som anført i Finanstilsynets rapport af 9. oktober 2008 gjorde tilsynet ved flere lejligheder bankens direktion opmærksom på forholdet, blandt andet ved møde den 5. september 2008 om foreløbige konklusioner fra undersøgelsen af banken. Tilsvarende tog Finanstilsynet på det afsluttende møde med bankens bestyrelse m.fl. den 23. september 2008 initiativ til at drøfte bankens likviditetssituation. Tilsynet noterede, at banken var opmærksom på, at dette forhold var meget væsentligt for bankens fortsatte drift, og at banken arbejdede på forskellige løsninger. Omvendt anså Finanstilsynet ikke denne problemstilling for risikomæssigt afgørende ud fra en tilsynsmæssig betragtning, idet en konsekvens af, at bankens ledelse ikke fandt anden funding, måtte blive en fortsat funding eller andre løsninger, som væsentligt involverede HSH Nordbank AG.

Indtil tidspunktet for fundingtilsagnets udløb havde Gudme Raaschou Bank A/S et incitament til at finansiere sig i henhold til aftalen med HSH Nordbank AG, idet den aftalte fundingrentesats var lavere end den aktuelle markedspris. Bankens usædvanlige fundingkanal sikrede den nødvendige finansiering af aktiviteten. Funding var således ikke en årsag til bankens økonomiske sammenbrud, men var formentlig medvirkende til, at der ikke kunne skabes en løsning gennem et salg af banken. En køber skulle således dels kapitalisere banken, dels skaffe den fornødne funding fremadrettet.

2.3. Resultatudvikling mv. for Gudme Raaschou Bank A/S

I 2007 havde bankkoncernen et positivt resultat før skat på 41 mio. kr. Den faktiske solvens var ultimo 2007 på 13,5 pct. for bankkoncernen, og det individuelle solvensbehov var opgjort til 9,5 pct.

I 2008 fik både finanskrisens effekt på aktie- og obligationsmarkedet og ejendomsmarkedets kollaps navnlig i 2. halvår stor betydning for bankens og bankkoncernens resultater.

Ifølge halvårsregnskabet for 2008 havde bankkoncernen et negativt resultat før skat på 40 mio. kr., idet koncernen havde et nettokurstab på obligationer og aktier m.v. på 48 mio. kr. Heraf kunne 12 mio. kr. henføres til banken, og de resterende 36 mio. kr. i det væsentlige til andelen i datterselskabet Gudme Raaschou Vision A/S.

For hele 2008 medførte uroen på de internationale markeder for datterselskabet kurstab på aktier og obligationer på 104 mio. kr. Bankens andel af tabet udgjorde ca. 66 mio. kr.

For 2. halvår 2008 skyldtes bankkoncernens meget negative resultat dog primært tab på pantebreve og nedskrivninger på udlån i forbindelse med den meget negative udvikling på ejendomsmarkedet.

Der blev også udarbejdet en årsrapport for 2008 efter, at det stod klart, at banken ikke kunne reddes. For 2008 udgjorde bankkoncernens resultat før skat et underskud på 701 mio. kr.

Årsresultatet 2008 var påvirket af aftalen med Finansiell Stabilitet A/S ved bankens økonomiske sammenbrud og således ikke udarbejdet ud fra en forudsætning om going concern. Et skift fra going concern til gone concern påvirker særligt værdiansættelse af aktiver såsom svage udlån og pantebreve i negativ retning.

Tabel 1 - Hovedtal fra kvartalsrapporter

(Der er i tabellen kun medtaget udvalgte regnskabsposter)

<i>mio. kr.</i>	2007	2008-03	2008-06	2008-09
Resultat				
Netto renteindtægter	96,8	18,7	45,6	65,5
Netto rente- og gebyrindtægter	142,9	28,0	68,4	99,8
Kursreguleringer	2,9	-25,4	-57,9	-147,3
Personaleomkostninger	101,2	23,9	47,8	72,2
Nedskrivninger på udlån	2,2	0	0	22,4
Resultat før skat	40,7	-22,7	-40,4	-146,8
Balance				
Tilgodehavender hos kreditinstitutter mv.	827	695	271	196
Udlån og andre tilgodehavender til dagsværdi	2.852	2.732	2.692	2.676

Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	1.976	1.924	1.772	1.700
Obligationer til dagsværdi	813	790	755	732
Aktier	219	197	207	155
Balance	6.878	6.537	6.020	5.708
Gæld til kreditinstitutter mv.	5.901	5.589	5.135	4.935
Indlån	146	206	170	115
Egenkapital	516	494	479	394

Solvens

Basiskapital e. fradrag	638	606	597	491
Risikovægtede poster	4.719	4.704	4.746	4.753
Solvensprocent	13,5	12,9	12,6	10,3
Solvensbehov	9,5	9,5	9,5	9,7

Kilde: Bankkoncernens indberetninger til Finanstilsynet

I tabel 1 er oplyst udvalgte regnskabstal for bankkoncernen. Netto rente- og gebyrindtægter i 2007 og 2008 var nogenlunde på niveau. Koncernens negative resultat for 2008 kunne især henføres til kursreguleringer vedrørende udlån og tilgodehavender samt nedskrivninger på udlån. I 2007 foretog bankkoncernen kun nedskrivninger på udlån for i alt 2,2 mio. kr., og kursreguleringer udgjorde 2,9 mio. kr.

2.4. Eksterne forhold – udviklingen i økonomien samt den finansielle krise

Som anført fik den negative udvikling i 2008 på ejendomsmarkedet og kapitalmarkederne alvorlige konsekvenser for banken, hvis udlån var koncentreret om ejendomsfinansiering, og for bankens datterselskab Gudme Raaschou Vision A/S, hvis aktiver bestod af aktier og obligationer.

Bankens udlånsportefølje havde allerede ved finanskrisens indtræden en højere risiko end udlån i andre banker af samme størrelse. Kombinationen af en høj risiko og en stor eksponering mod pantebrevsmarkedet, som op-hørte med at fungere, fik afgørende betydning for bankens økonomiske sammenbrud.

Krisen på ejendomsmarkedet påvirkede således banken kraftigt. Pantebrevsdebitorerne fik det dårligere, og der kom et stigende restanceniveau på bankens egne pantebreve og på de pantebreve, som lå til sikkerhed for investeringskreditterne. Samtidig blev det vanskeligere at nedbringe risikoen ved at frasælge pantebreve. For investeringskreditter fik låntagerne dårligere mulighed for at stille mere pant i form af pantebreve for derved at retablere den aftalte sikkerhedsmæssige overdækning. Flere af bankens låntagere var endvidere påvirket af at have udlån af tilsvarende karakter i

andre banker. Et grundlæggende problem for pantebrevsmarkedet var, at pantebrevsinvestorerne som oftest ikke havde den nødvendige likviditet. De var således kun i begrænset omfang i stand til at overtage ejendomme fra nødlidende pantebreve på tvangsauktion, selvom ejendommens skønnede værdi ellers ville have reduceret tabet eller helt have elimineret det.

Stigningen i restanceniveauet for pantebreve i bankens egenbeholdning gennem 2008 og særligt i 2. halvår 2008 fremgår af tabel 2. Banken havde pr. 31. december 2008 opgjort værdien af udlån til dagsværdi (pantebrevsudlån) til 2.135 mio. kr. Pr. 30. september 2008 opgjorde banken værdien til 2.676 mio. kr.

Tabel 2 - Pantebreve i restance

	Restgæld for pantebreve i restance*	Antal pantebreve i restance
Dec. 2007	Ca. 200 mio. kr.	Ca. 160 stk.
Mar. 2008	Ca. 300 mio. kr.	Ca. 170 stk.
Juni 2008	Ca. 425 mio. kr.	Ca. 195 stk.
Sep. 2008	Ca. 685 mio. kr.	Ca. 255 stk.
Dec. 2008	Ca. 885 mio. kr.	Ca. 365 stk.

*Restanceniveauet er angivet for tidspunktet umiddelbart inden det følgende kvartals terminsopkrævning.

Pantebreve, som lå til sikkerhed for investeringskreditter, og som var i restance, havde en samlet restgæld på 428 mio. kr. pr. 31. december 2008.

3. Konkrete tilsynsaktiviteter

3.1. Undersøgelser m.v.

3.1.1. Undersøgelsen i 2007

Finanstilsynet foretog i marts 2007 en undersøgelse af Gudme Raaschou Bank A/S' kredit- og markedsrisikoområder. Undersøgelsen blev besluttet gennemført blandt andet på baggrund af de nye forretningsområder og ejerskiftet i april 2006.

Undersøgelsen gav anledning til mange og væsentlige bemærkninger til bankens administrative praksis, både på kredit- og markedsrisikoområdet, og til bankens risikoprofil. Tilsynet gav banken 35 påbud og 14 risikoplysninger. 2 påbud vedrørte manglende indberetning til Finanstilsynet, 2 påbud vedrørte bestyrelsens instruks til direktionen, 4 påbud vedrørte mangelfuld kreditpolitik, fejlagtig opgørelse af engagementer og mangelfulde beslutningsgrundlag for bevilling m.v., og 2 påbud vedrørte mangelfuld

kontrol med værdiansættelse og salg af pantebreve. Der blev herudover givet et påbud om mangelfuld rapportering om kreditområdet til bestyrelsen, og endelig blev der givet 2 påbud vedrørende regnskabsmæssig værdiansættelse af investeringskreditter. 9 påbud vedrørte markedsrisici (manglende eller mangelfulde forretningsgange, kontroller m.v.). 4 påbud vedrørte bankens solvensbehov, manglende stresstest og plan m.v. for fremskaffelse af kapital. Endelig blev der givet 9 påbud af mere ordensmæssig karakter.

Risikooplysningerne drejede sig blandt andet om mangelfuld analyse i forbindelse med kreditbeslutninger om, at bankens krav til sikkerhed var lavere end i sammenlignelige institutter, og om kreditledsens manglende involvering i kontrol af pantebrevsområdet.

På baggrund af undersøgelsen vurderede tilsynet, at det af bankens bestyrelse og direktion fastsatte solvensbehov på 8 pct. var for lavt. Banken fik påbud om at revurdere sit individuelle solvensbehov.

Finanstilsynet foranledigede, at banken efter undersøgelsen i 2007 øgede sit individuelle solvensbehov fra 8 pct. til 9,5 pct. Bankkoncernens faktiske solvensprocent var 10,6 pct. pr. 31. december 2006 og 11,0 pct. pr. 30. juni 2007.

Kreditmæssige bemærkninger

Tilsynet gennemgik 86 pantebrevsudlån og 10 investeringskreditter hovedsageligt ydet til belåning af pantebreve. De 86 pantebrevsudlån fordelte sig således:

1. Alle bankens pantebrevsudlån over 20 mio. kr. (20 stk.).
2. 15 subjektivt udvalgte pantebrevsudlån i intervallet 10-20 mio. kr.
3. En tilfældigt udtaget stikprøve på 40 pantebreve i intervallet 500.000-10 mio. kr. af en population på 486 pantebreve.
4. 4 pantebreve i udenlandsk valuta.
5. 7 pantebreve med restance. Pantebrevene var i intervallet 500.000-10 mio. kr.

Gennemgangen af de 10 investeringskreditter omfattede blandt andet en gennemgang af et større antal pantebreve, som var stillet til sikkerhed.

Finanstilsynet påpegede, at udlånsporteføljen havde en stor risiko. I forhold til de store pantebreve (>20 mio. kr.) og stikprøven af pantebreve i intervallet mellem 500.000 og 10 mio. kr. var det således tilsynets vurdering, at bankens andel af engagementer med normal risiko (2a-engagementer) var mindre end i størrelsesmæssigt sammenlignelige institutter, mens andelen af svage engagementer uden nedskrivningsbehov (2c-engagementer) var højere end i andre institutter.

I aftalen med HSH Nordbank AG om tabskaution var det et vilkår, at det for investeringskreditter var aftalt med låntager, at værdien af de stillede sikkerheder til enhver tid skulle udgøre minimum 100 pct. af det til enhver tid skyldige beløb. I henhold til bankens kreditpolitik burde det være fuldt sikrede engagementer. Ved gennemgangen kunne tilsynet dog konstatere, at andelen af investeringskreditter med normal risiko (2a-engagementer) var lav.

Tilsynet vurderede, at bankens kreditbeslutninger blev truffet på et spinkelt grundlag og gav således banken en risikooplysning om, at en mangelfuld analyse i forbindelse med kreditbeslutninger kunne medføre tabsrisiko.

Bestyrelsens instruks til direktionen på kreditområdet

Banken fik påbud om, at bestyrelsens instruks til direktionen på kreditområdet til enhver tid skulle afspejle de risici, som banken ønskede at påtage sig.

Videre gav tilsynet en risikooplysning om, at banken skulle være opmærksom på, at kravet for pantebrevskreditter til sikkerhedsmæssig overdækning (pantebrevenes kursværdi målt i forhold til trækket på kreditten) samt krav til sikkerhedens bonitet og krav til spredning var lavere end i størrelsesmæssigt sammenlignelige institutter.

Tilsynet konstaterede også, at der var uoverensstemmelse mellem bestyrelsens instruks og den videredelegerede instruks/forretningsgang. Banken fik påbud om at sikre, at den enkelte beføjelse eller en kollektiv beføjelse, hvor flere medarbejdere i enighed kunne bevilge større engagementer end hver for sig, ikke oversteg den bevillingsbeføjelse, som bestyrelsen havde tildelt direktionen.

Kreditpolitik

Tilsynet konstaterede, at bankens kreditpolitik kun i mindre omfang omhandlede pantebrevsområdet, selvom det udgjorde en meget væsentlig del af bankens samlede kreditgivning. Bankens politik fremgik i højere grad af bankens forretningsgange, men bestyrelsen havde ikke taget stilling til indholdet af forretningsgangene. Tilsynet gav banken påbud om, at pantebrevsområdet skulle omfattes af bankens kreditpolitik.

Opfølgning og kontrol af kreditområdet

Tilsynet vurderede, at bankens manglende opfølgning og udarbejdelse af oversigtsmateriale navnlig i de større engagementer ikke levede op til kravene om effektive former for virksomhedsstyring og god administrativ og regnskabsmæssig praksis. Banken fik derfor påbud om at udarbejde fyldestgørende beslutningsgrundlag for bevilling og foretage passende opfølgning på engagementer.

Tilsynet konstaterede, at bankens kontroller ikke sikrede, at forringede pantebreve blev nedjusteret til en korrekt værdiansættelse. Banken fik påbud om at foretage en løbende uafhængig kontrol af værdiansættelsen af pantebreve.

Desuden gav tilsynet en risikoplysning om, at det var usædvanligt, at bankens kreditchef ikke i højere grad indgik i den løbende kontrol af engagementer på pantebrevsområdet, henset til at dette område udgjorde en meget væsentlig del af bankens kreditgivning.

Tilsynet erfarede, at bankens pantebreve ofte havde prioritetsstilling ud til 95 pct. af ejendommenes værdi. De yderste pantebreve havde banken ved indkøb forudsat videresolgt omgående med henblik på at reducere risikoen, men pga. forsømmelser i pantebrevsafdelingen havde banken ofte disse pantebreve i sin egenbeholdning i længere tid.

Banken fik påbud om at indføre en effektiv kontrol af, at pantebrevene blev solgt således som forudsat i bevillingerne.

Banken skulle ligeledes udarbejde en forretningsgang for opfølgning og kontrol på pantebrevsområdet.

Rapportering på kreditområdet

Tilsynet bemærkede, at rapporteringen til bestyrelsen var meget begrænset på kreditområdet og således ikke levede op til lovgivningens krav. Banken fik påbud om at sikre, at bestyrelsen modtog regelmæssig rapportering om bankens kreditrisiko.

Regnskabspraksis

Tilsynet bad banken om at redegøre for sin værdiansættelse af pantebreve målt til dagsværdi. Det var tilsynets vurdering, at bankens redegørelse på tilstrækkelig vis underbyggede, at værdiansættelsen var baseret på pris-sætning i et aktivt marked, og/eller at beholdningen var erhvervet med handel for øje, hvilket var forudsætningen for anvendelse af dagsværdi.

Banken og revisionen oplyste, at banken efter reglerne havde valgt at måle pantebrevsbeholdningen til dagsværdi med følgende begrundelse:

- bankens pantebreve indgik i et registreringssystem, der også i et vist omfang var et risikostyringssystem,
- pantebrevene i systemet blev opgjort til dagsværdier, og
- der var løbende rapportering til direktion og bestyrelse.

Tilsynet vurderede på denne baggrund, at bankens beslutning om at anvende dagsværdi levede op til regnskabsreglernes krav.

Banken fik påbud om at foretage en gruppevis inddeling af udlån værdiansat ud fra amortiseret kostpris samt udarbejde metoder for gruppevise nedskrivninger for disse udlån.

Store engagementer

Banken undlod generelt ved opgørelsen af engagementer at medtage den uudnyttede del af de tilsagte investeringskreditter. Desuden medtog banken ikke ved opgørelsen af et engagement med en given kunde de pantebreve udstedt af kunden, der lå til sikkerhed for andre kunders investeringskreditter, uagtet at de andre kunders engagement var baseret på denne sikkerhedsstillelse. Banken fik påbud om, at engagementsopgørelse skulle foretages i overensstemmelse med bekendtgørelsen om store engagementer.

Bestyrelsens kreditkomité

Kreditkomitéen bevilgede lån, kreditter og garantier op til 90 mio. kr., således at det kun var større engagementer, som skulle forelægges den samlede bestyrelse. Tilsynet vurderede, at bevilling af engagementer op til 90 mio. kr. for en bank af denne størrelse og karakter ikke kunne betragtes som standardiserede sager. Banken fik derfor påbud om at ændre sin procedure for at sikre, at beslutninger om bevilling i ikke standardiserede sager blev truffet af hele bestyrelsen.

Kapitalplan

Banken fik påbud om, at bestyrelsen skulle godkende en plan for fremskaffelse af kapital og tidshorizonten for dette.

Markedsrisikoområdet

På markedsrisikoområdet fik banken en række påbud primært af mere administrativ karakter.

Solvensbehovsopgørelse

Efter undersøgelsen udarbejdede banken på tilsynets foranledning en ny solvensbehovsopgørelse. Banken opgjorde solvensbehovet til 9,0 pct., men efter en dialog med tilsynet øgede banken sit individuelle solvensbehov yderligere til 9,5 pct.

Opfyldelse af påbud

I brev af 27. september 2007 erklærede bankens bestyrelse og direktion, at banken havde bragt de forhold i orden, som tilsynet havde givet påbud om. Tilsynet fulgte op på dette ved undersøgelsen i 2008, jf. afsnit 3.1.2 herunder.

3.1.2. Undersøgelsen i 2008

Som opfølgning på tilsynets undersøgelse i 2007 gennemførte tilsynet i juni 2008 en undersøgelse af bankens kreditområde. På grund af bankens

særlige fundingsituation blev bankens likviditet ligeledes drøftet. Tilsynet gav banken 17 påbud og 2 risikooplysninger. Heraf vedrørte 2 påbud likviditet og planer for kapitalfremskaffelse, 2 påbud og 2 risikooplysninger var væsentlige kreditmæssige bemærkninger, og 7 påbud vedrørte værdiansættelse af pantebreve og udlån. Videre blev der givet et påbud om solvensbehov og 5 påbud af mere ordensmæssig karakter.

Tilsynets mange påbud ved undersøgelsen i 2008 var især forårsaget af det markante makroøkonomiske omslag siden undersøgelsen i marts 2007. Under et negativt konjunkturomslag er det nødvendigt, at et pengeinstitut skærper sin opmærksomhed på svaghedstegn i udlånsporteføljen, herunder foretager opstramning af procedurer, fx kortere tidsterminer for opfølgning og øget fokus på opdateret information om kunder og panter. Dette er nødvendigt såvel af tabsbegrænsningshensyn som for at sikre en tilstrækkelig præcis værdiansættelse af udlånene.

Et påbud om gruppevis inddeling af bankens udlån og udarbejdelse af metoder for gruppevise nedskrivninger var dog en gentagelse fra undersøgelsen i 2007, idet banken fandt det vanskeligt at indføre modelbaserede gruppevise nedskrivninger. De øvrige påbud var nye i forhold til undersøgelsen i 2007.

Henset til bankens forøgede kreditrisici - ikke mindst som følge af de problematiske forhold med forøget og betydelig usikkerhed om pantebrevs- og ejendomsmarkedet - vurderede tilsynet, at det af banken fastsatte solvensbehov på 9,5 pct. ikke var tilstrækkeligt.

Bankens fundingtilsagn på 833 mio. EUR fra HSH Nordbank AG ville i henhold til aftalen udløbe den 26. april 2009. Tilsynet havde derfor ved undersøgelsen øget fokus på bankens likviditetssituation, herunder om de tiltag, som banken overvejede at gennemføre, i tilstrækkeligt omfang kunne dække bankens fundingbehov, når HSH Nordbank AGs tilsagn bortfaldt. Tilsynet gav påbud om, at banken skulle have en forsvarlig likviditet. Indtil der forelå nye fundingaftaler, skulle tilsynet holdes tæt og løbende orienteret om bankens fundingsituation.

Tilsynet konstaterede, at banken siden sidste undersøgelse havde gjort væsentlige tiltag for at imødekomme de forhold, som tilsynet havde haft bemærkninger til ved undersøgelsen i 2007. Tilsynet noterede også, at banken aktivt havde fået nedbragt nogle af de svage engagementer, og at banken fulgte disse engagementer tæt. Ikke mindst på baggrund af en væsentlig forværring i restanceniveau m.v. som følge af udviklingen på pantebrevs- og ejendomsmarkedet i perioden fra slutningen af 2007 og frem til undersøgelsens start i juni 2008 havde tilsynet dog væsentlige bemærkninger vedrørende kreditstyringen. Tilsynet vurderede således, at kreditstyringen ikke i tilstrækkelig grad var tilrettet markedsudviklingen.

Kreditmæssige bemærkninger

Tilsynet gennemgik 102 engagementer:

1. Alle engagementer over 30 mio. kr. (52 stk.).
2. En tilfældigt udtaget stikprøve på 25 engagementer i intervallet 1-30 mio. kr. af en population på 252 engagementer.
3. De 25 største engagementer med restance.

Efter tilsynets skøn blev der i forbindelse med undersøgelsen gennemgået ca. 1.000 pantebreve, der var ejet af banken eller stillet til sikkerhed for kunders investeringskreditter.

For engagementer over 30 mio. kr. vurderede tilsynet, at bankens andel af engagementer med lav risiko (tilsynets klassifikation 3) eller normal risiko (tilsynets klassifikation 2a) var mindre end i sammenlignelige institutter, mens andelen af engagementer med væsentlige svaghedstegn (klassificeret 2c) var væsentligt højere end i sammenlignelige institutter. En stor andel af bankens store engagementer havde væsentlige svaghedstegn.

For engagementer i restance viste gennemgangen, at der var betydelig risiko for tab. Finanstilsynet vurderede behovet for nedskrivninger og solvensbehov på de gennemgåede engagementer. Banken fik påbud om, at i det omfang, der ikke efter reglerne var grundlag for at nedskrive/værdjustere til dagsværdi, skulle tabsrisikoen indregnes i tilstrækkeligt omfang ved bankens fastsættelse af det individuelle solvensbehov.

I rapporten til banken anførte tilsynet, at karakteren på engagementerne var givet på undersøgelsestidspunktet baseret på det foreliggende grundlag. Undersøgelsen fandt sted i juni 2008 og var således baseret på materiale fra 2. kvartal 2008. Navnlig den problematiske udvikling i 3. kvartal 2008 på ejendoms- og pantebrevsmarkedet bevirkede, at låntagerne, da rapporten ved undersøgelsens afslutning blev sendt til bankens bestyrelse og direktion, kunne have en større risiko end på undersøgelsestidspunktet.

Bankens kreditgivning, såvel ejendomsfinansiering via pantebreve som investeringskredit til belåning af pantebreve, var primært baseret på værdien af de pantsatte ejendomme. Tilsynet påpegede, at værdien af pantsatte ejendomme havde ændret sig negativt ikke mindst i 3. kvartal 2008, og en fortsat nedadgående udvikling ikke var usandsynlig. På baggrund heraf forlangte tilsynet på det afsluttende møde med bankens bestyrelse og direktion den 23. september 2008, at banken på ny skulle vurdere, om det var påkrævet at foretage værdjusteringer og/eller medregne merrisiko ved fastsættelsen af bankens solvensbehov.

Ikke mindst den negative udvikling på ejendomsmarkedet siden undersøgelsen i 2007 gjorde det relevant for tilsynet at gøre bankens bestyrelse og direktion opmærksom på risikoen og skærpe kravene til bankens kreditstyring og værdiansættelse.

Finanstilsynet fandt således, at der var behov for en strammere kreditstyring, og bemærkede i rapporten, at bankens grundlag for at yde pantebrevsudlån eller acceptere pantebreve som god sikkerhedsstilling ofte var mangelfuldt. Gennemgangen af engagementer viste følgende:

- Ofte ingen eller kun få informationer om pantebrevs debitor.
- Meget begrænsede og oftest uopdaterede informationer om den pantsatte ejendom og manglende dokumentation af handelsværdi.
- Ved udlejningsejendomme oftest kun meget begrænsede og/eller uopdaterede informationer om lejer og udlejningsforhold.
- Overvejende manuelt baserede informationer som grundlag for pantebrevs værdiansættelse, således at banken ikke havde mulighed for systematisk anvendelse fx til løbende revurdering af pantets værdi eller anden risikostyring.

Tilsynet gav banken en risikoplysning om, at et mangelfuldt grundlag kunne skabe usikkerhed om pantets værdi, og der var risiko for, at sikkerhed i pantebreve blev værdiansat for højt.

Banken var ikke enig i, at grundlaget ofte var mangelfuldt. Banken erkendte, at der kunne være sager, hvor yderligere information var ønskelig, men mente, at dette hovedsageligt vedrørte pantebreve, som var købt i markedet, og hvor der ikke efterfølgende var grundlag for at kræve personoplysninger.

Tilsynet vurderer, at banken havde fulgt pantebrevsmarkedets kutyme om generelt meget svage dokumentationskrav til låntageres økonomiske forhold og svage opfølgingskutymen vedrørende information om låntager og den pantsatte ejendom. Som hovedregel var der ikke kontakt med en pantebrevsdebitor, medmindre denne var i restance. Opfølgningstiltag var resourcekrævende ikke mindst for en lille bank, og hertil var der administrative og systemmæssige udfordringer i at anvende de informationer, der var til rådighed, på en systematisk hensigtsmæssig måde.

Restancer

Tilsynet konstaterede ved undersøgelsen, at der igennem det seneste år var konstateret betydelige og stigende restancer på pantebreve, som lå til sikkerhed for kreditter. Samme udvikling var tilfældet for bankens egne pantebreve.

Tilsynet bemærkede i rapporten, at banker skal anvende en til enhver tid forsigtig vurdering af sikkerheder. Tilsynet vurderede, at dette særligt var væsentligt for vurderingen af risikoen ved engagementer, som primært var baseret på det stillede pant, og generelt hvor panteværdier var forbundet med usikkerhed. Tilsynet bemærkede endvidere, at bankens koncept for investeringskreditter til belåning af pantebreve indebar, at likviditeten fra pantebrevene skulle kunne servicere bankgælden. Pantebreve i restance genererer ikke likviditet, før den pantsatte ejendom er realiseret. Tilsynet fandt derfor, at bankens procedure for behandling og værdiansættelse af pantebreve i restance kun var acceptabel for egentlige afviklingsengagementer, og kun såfremt vurderingen af sikkerheden i fuldt omfang tog højde for usikkerhed i realisationspris, omkostninger til realisation og liggetid m.v. Videre forudsatte tilsynet, at banken sørgede for at realisere pantet hurtigst muligt.

Bestyrelsen fik derfor påbud om at sikre, at kreditpolitikken blev efterlevet, og at forretningsgange for bevilling, etablering af faciliteter og dokumenter, opfølgning på overtræk m.v. og rapportering blev efterlevet. Banken skulle herudover fastlægge mål, procedurer og kontroller, så det i tilstrækkeligt omfang blev sikret, at pantebreve med restance inden for en rimelig tid blev omfattet af bankens sædvanlige inkassoprocedurer eller udgik af sikkerhedsgrundlaget.

Regnskabspraksis

Tilsynet havde en indgående drøftelse med banken om, hvorvidt bankens egne pantebreve var værdiansat korrekt til dagsværdi. Tilsynet konstaterede, at visse pantebreve med restance, navnlig ved kortvarige restancer, blev værdiansat uden eller med beskedent fradrag sammenlignet med pantebreve uden restance. Denne problemstilling var aktualiseret af det stigende restanceniveau.

Det var tilsynets vurdering, at pantebreve i restance måtte antages at have en lavere dagsværdi end tilsvarende pantebreve uden restance. Problemstillingen var væsentlig ikke mindst for værdiansættelsen af pantebreve, som pr. balancedatoen havde én nylig opstået restance, fordi disse pantebreve ikke af banken blev kursreguleret nedad på balancedagen. Reguleringen skete først, efter banken havde gennemført sin rykkerprocedure, fremsendt påkrav og eventuelt havde haft kontakt til kunden.

Efter tilsynets opfattelse var der således en portefølje pantebreve, som banken værdiansatte for højt. Banken fik derfor påbud om at gennemgå og i fornødent omfang værdijustere bankens egne pantebreve i restance uanset dennes varighed og sikre, at dagsværdiansættelsen var korrekt under hensyn til restancen. Banken fik også påbud om at gennemgå samtlige bankens egne pantebreve, der helt eller delvist havde en prioritetsstilling yderligere end 80 pct. af seneste konstaterede handelsværdi, og sikre, at

dagsværdiansættelsen fuldt ud indregnede de prisfald på fast ejendom, som var konstateret eller sandsynliggjort i 2007 og 2008.

Banken fik også påbud om fremadrettet at sikre, at værdiansættelsen til dagsværdi var baseret på opdaterede oplysninger, fx ved at bankens systemer tog højde for udviklingen i ejendomsmarkedet i tilstrækkeligt omfang - navnlig ved prisfald.

Med henblik på korrekt værdiansættelse af bankens pantebreve fik banken påbud om i forbindelse med indberetningen fra og med 30. september 2008 at foretage værdijustering af alle pantebreve i bankens egenbeholdning, som tilsynet ved undersøgelsen havde klassificeret som svage engagementer (2c) eller nedskrivningsengagementer (1). Det samme gjaldt for øvrige pantebreve, som var gennemgået af tilsynet, og hvor banken efterfølgende havde information, som indikerede, at værdien var ændret. Tilsvarende gjaldt også for pantebreve, som ikke var blevet gennemgået ved undersøgelsen. Hvis banken ville værdiansætte pantebreve til en højere værdi, end tilsynet havde vurderet ved undersøgelsen, skulle banken forinden meddele dette til tilsynet og begrunde værdiændringen.

For investeringskreditter, som tilsynet havde klassificeret som svage engagementer (2c-engagementer), fik banken et påbud om at sikre en korrekt værdiansættelse af samtlige udlån og tilgodehavender værdiansat til amortiseret kostpris. Det samme gjaldt for engagementer, som tilsynet havde klassificeret som normal risiko (2a) eller engagementer med visse svaghedstegn (2b), men hvor den efterfølgende udvikling indebar, at risikoen svarede til et svagt engagement (2c).

I forhold til ovennævnte engagementer fik banken også påbud om at erklære over for tilsynet, hvorvidt der var konstateret objektiv indikation for værdiforringelse (OIV). Hvis der var OIV, skulle banken sende en nedskrivningsberegning til tilsynet. For alle øvrige engagementer værdiansat til amortiseret kostpris fik banken påbud om at foretage en gennemgang for at konstatere, om der var OIV, samt foretage en nedskrivningsberegning for engagementer med OIV.

Tilsynet indskærpede over for banken, at den skulle foretage en gruppevis inddeling af bankens udlån og udarbejde metoder for gruppevise nedskrivninger. Tilsynet havde i 2007 givet et lignende påbud til banken.

Bankens revision havde i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten for 2007 oplyst, at banken havde brugt betydelige ressourcer på at opgøre behovet for gruppevise nedskrivninger. Revisionen havde gennemgået bankens model og konstateret, at den ikke opfyldte regnskabsreglerne. Revisionen var dog enig med banken i, at der på revisionstidspunktet ikke var behov for gruppevise nedskrivninger. Banken oplyste, som også anført i

revisionsprotokollatet for årsrapporten 2007, at alle bankens investeringskreditter blev betragtet som signifikante og gennemgået individuelt.

I forbindelse med påbuddet, som var baseret på materiale for 2. kvartal 2008, anførte tilsynet, at der henset til den problematiske udvikling i 3. kvartal 2008 på pantebrevs- og ejendomsmarkedet måtte forventes at være betydelige gruppevise nedskrivninger pr. 30. september 2008. Dette var perspektiveret af, at banken pr. 30. juni 2008 ikke havde foretaget gruppevise nedskrivninger og kun havde foretaget en individuel nedskrivning på 58.000 kr. på et enkelt udlån.

For 3. kvartal 2008 nedskrev banken i alt 22,3 mio. kr. på udlån m.v.

3.1.3. Efter undersøgelsen i 2008

I oktober og november 2008 fulgte tilsynet op gennem tæt dialog med banken for at sikre, at banken opfyldte tilsynets påbud.

I brev af 17. november 2008 erklærede bestyrelsen, at de påbud, som tilsynet havde givet i rapporten af 9. oktober 2008, var bragt i orden, dog med undtagelse af at visse dele af det fremtidige rapporteringsmateriale fortsat var i produktionsprocessen. Dette forventede bestyrelsen var tilendebragt, og at rapporteringen var implementeret inden udgangen af november 2008.

Forud havde tilsynet i brev af 4. november 2008 gjort banken opmærksom på, at tilsynet ikke på det foreliggende grundlag kunne vurdere, om banken fuldt ud opfyldte tilsynets påbud 1) om at værdijustere pantebreve i bankens egenbeholdning, og 2) om at gennemgå samtlige pantebreve i restance og pantebreve med prioritetsstilling ud over 80 pct. af seneste værdi og foretaget dagsværdiregulering.

Banken blev derfor bedt om at oplyse, hvor mange pantebreve den havde gennemgået, og hvilken værdijustering for 3. kvartal 2008 denne gennemgang havde givet anledning til. For investeringskreditterne var bankens nedskrivningsberegninger ikke i overensstemmelse med regnskabsreglerne, og banken blev bedt om at indsende nye nedskrivningsberegninger.

Pr. 30. september 2008 havde banken foretaget en kursregulering med 34,3 mio. kr. som følge af øgede restancer på pantebreve. Hertil kom en regulering med 1,7 mio. kr. af værdien af bankens pantebreve med prioritetsstilling mere yderligt end 80 pct. af handelsværdien.

Bankens gruppevise nedskrivninger pr. 30. september 2008 udgjorde 4,3 mio. kr. Tilsynet havde drøftelser med banken, der dog mente, at de gruppe-

vise nedskrivninger reelt var for store, fordi banken vurderede alle engagementer individuelt.

Vedrørende opfyldelsen af tilsynets regnskabsmæssige påbud bad banken revisionen om i forbindelse med den almindelige revision at gennemgå de faktiske gennemførte kursreguleringer og nedskrivninger. Revisionens undersøgelse heraf ville foregå sidst på året 2008 i forbindelse med revision af årsrapporten.

På baggrund af tilsynets påbud om beregning af individuelt solvensbehov modtog tilsynet i oktober 2008 en ny behovsopgørelse fra banken.

I forbindelse med afrapporteringsmødet med bankens bestyrelse den 25. september 2008 havde tilsynet gjort opmærksom på, at 9,5 pct. i solvensbehov ikke var tilstrækkeligt. Tilsynet indikerede over for banken et solvensbehov, som mindst var i niveauet 10,5 pct.

Bankens faktiske solvens pr. 30. september 2008 udgjorde knapt 11 pct.

Ifølge solvensbehovsopgørelsen havde banken opgjort sit solvensbehov til 9,7 pct. I vurderingen af behovet indgik, at banken havde nedskrevet 22 mio. kr. på udlån m.v. og foretaget kreditmæssige kursreguleringer på 43 mio. kr. i 3. kvartal 2008 (64 mio. kr. år til dato) ifølge bankens indberetning til tilsynet pr. 30. september 2008. Udgiftsførte beløb til tab, nedskrivninger og nedadgående dagsværdijusteringer er udtryk for bogføring af en risiko, som det opgjorte solvensbehov således ikke skal tage højde for efterfølgende.

Udover fokus på korrekt værdiansættelse og tilstrækkelig solvens havde tilsynet fortsat fokus på bankens fremtidige fundingsituation.

Banken oplyste i brev af 7. november 2008, at medarbejdere i bankens funktioner var instrueret om, at nedbringelse af bankens balance havde høj prioritet. Banken oplyste videre, at den var yderst tilbageholdende med at yde nye udlån. Balancen var i 1. halvår 2008 allerede reduceret fra 6,9 mia. kr. til 6,0 mia. kr. Siden 30. juni 2008 var balancen yderligere reduceret til 5,2 mia. kr.

HSH Nordbank AGs funding af bankens udlån betød, at banken – i modsætning til andre banker med store udfordringer – ikke ville få likviditetsproblemer på kort sigt. Bankens fundingaftale med HSH Nordbank AG ville dog udløbe i slutningen af april 2009. Banken gav tilsynet indtryk af, at HSH Nordbank AG formentlig fortsat bakkede op omkring banken. Dette ville også være en logisk følge af, at HSH Nordbank AG som langt den største kreditor i banken måtte have stor økonomisk interesse i en tilfredsstillende løsning på bankens udfordringer. Tilsynet vurderede dog, at

den uafklarede fundingsituation nødvendigvis måtte medføre et tillæg ved opgørelsen af bankens solvensbehov.

Banken tiltrådte ligesom langt størstedelen af banksektoren Bankpakke I, hvorved bankens simple kreditorer, herunder HSH Nordbank AG, pr. 1. oktober 2008 ville blive dækket i tilfælde af en konkurs.

Tilsynet afventede i flere omgange en endelig stillingtagen til bankens solvensbehovsopgørelse. Det var blandt andet begrundet i, at bankens bestyrelse og direktion fra efteråret 2008 i flere omgange frem til slutningen af marts 2009 oplyste om igangværende forhandlinger om et salg af banken til tredjemand. Ledelsen oplyste også, at der var overvejelser om tilførsel af kapital til banken. Et salg af banken og/eller tilførsel af kapital kunne afhjælpe bankens store udfordringer. I slutningen af januar 2009 meddelte banken imidlertid, at forhandlinger om et salg af banken var endt uden et resultat, og senere sonderinger om salg eller kapitaltilførsel førte ikke videre.

3.1.4. Undersøgelsen i 2009

For at kunne tage endelig stilling til bankens solvensbehovsopgørelse fandt tilsynet det i løbet af marts 2009 påkrævet på ny at foretage en vurdering af bankens kreditrisiko ved gennemgang af de væsentligste engagementer. Af særlig interesse var også udviklingen i restancer såvel for bankens egne pantebreve som for belånte pantebreve, opfølgning på tabssager (fx om banken i konkrete sager havde opnået den forventede dækning ved gennemførte tvangsauktioner), oplysninger om bankens eventuelle afkøb af belånte pantebreve til egenbeholdningen, og om banken i 1. kvartal 2009 havde bevilget nye engagementer eller udvidet bestående engagementer. Videre bad tilsynet banken oplyse om iværksatte tiltag til nedbringelse af bestående engagementer og effekten heraf.

I første omgang blev der sammen med bankens revisorer foretaget en gennemgang på grundlag af det materiale, som revisionen havde indhentet til brug for revision af årsrapporten 2008. Dernæst foretog tilsynet en mere omfattende gennemgang af udvalgte engagementer i banken.

Banken havde ikke i nævneværdigt omfang ydet nye udlån i 2009, men nedbringelsen af de bestående engagementer ved frasal og afvikling var beskeden, og det viste sig, at mange af bankens kunder havde fået det betydeligt værre siden tilsynets undersøgelse i juni 2008. Der var derfor et behov for væsentlige yderligere kursreguleringer og nedskrivninger.

På baggrund af tilsynets undersøgelse blev det klart, at banken ikke længere opfyldte solvenskravet, og der ikke var mulighed for kapitaltilførsel. Tilsynet modtog den 30. marts 2009 en meddelelse herom fra bankens bestyrelse.

3.2. Revisionsprotokollater

Et pengeinstituts revisorer har ansvaret for revisionen af årsrapporten. Revisionen afsluttes med en påtegning på årsrapporten. Hvis denne er uden forbehold eller supplerende oplysninger, indebærer det, at årsrapporten ifølge revisorerne ikke indeholder væsentlige fejl eller mangler.

Revisorerne rapporterer i revisionsprotokollen til bestyrelsen om revisionsmæssige forhold. I finansielle virksomheder stiller Finanstilsynet en række supplerende krav til indholdet af revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten.

Revisionsprotokollatet vedrørende årsrapporten skal sendes i kopi til Finanstilsynet. Finanstilsynet læser som fast praksis dette med henblik på at opnå en øget viden om pengeinstituttets drift, praksis, kapital m.v. og vurderer på baggrund af protokollatet, om der er områder, der giver grundlag for en tilsynsmæssig reaktion.

I fokus ved denne gennemgang er blandt andet bemærkningsafsnittet, hvor revisionen i henhold til bilag 2 til revisionsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 1348 af 11. december 2009) skal gøre bemærkninger om fx lovovertrædelser og om påbud fra Finanstilsynet, som virksomheden endnu ikke har efterlevet.

Såfremt Finanstilsynet har bemærkninger eller ønsker forhold fra revisionsprotokollatet uddybet, vil Finanstilsynet enten skrive til pengeinstituttet eller lade det indgå som en del af en pengeinstitutundersøgelse.

3.2.1. Revisionsprotokollat vedrørende årsrapporten 2006

Revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold eller supplerende oplysninger.

Bankens 10 største engagementer svarede til 28 pct. af samlede udlån og garantier pr. 31. december 2006.

Revisionen havde i protokollatet for 2006 noteret følgende bemærkning for de 10 største engagementer:

"Vor revision har ikke givet anledning til at anlægge en anden vurdering, og det er derfor vores opfattelse, at engagementet er forbundet med sædvanlig bankmæssig risiko, ligesom vi med henvisning til revisionsbekendtgørelsens § 25 kan erklære, at engagementet i forbindelse med regnskabsaflægningen for 2006 er målt korrekt."

Revisionen afgav erklæring om, at *"virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis"*. Erklæringen var uden forbehold eller supplerende oplysninger.

I revisionsprotokollatet fremgik det videre, at

"I henhold til lov om finansiel virksomhed § 71 skal banken have en god administrativ og regnskabsmæssig praksis på væsentlige områder, herunder skriftlige forretningsgange samt fyldestgørende interne kontrolprocedurer."

"Det er vores opfattelse, at banken har gode administrative rutiner og betryggende interne procedurer på alle væsentlige områder."

Ved undersøgelsen i 2007, jf. afsnit 3.1.1., havde tilsynet mange bemærkninger til bankens administrative og regnskabsmæssige praksis, og på den baggrund bad tilsynet revisionen om at redegøre for sin ovennævnte erklæring. På baggrund af revisors redegørelse gav tilsynet revisionen 4 påbud. Påbuddene relaterede sig til revisors erklæringer vedr. forretningsgange på pantebrevsområdet, overholdelse af krav i lovgivningen, indberetning af store engagementer og forretningsgange på markedsrisikoområdet.

Det var revisionens opfattelse, at tilsynet havde anlagt et lavere væsentlighedsniveau end revisionen ved vurderingen af, om der i revisionsprotokollatet skal anføres bemærkninger til opsummering over for bestyrelsen.

3.2.2. Revisionsprotokollat vedrørende årsrapporten 2007

Revisionen påtegnede regnskabet uden forbehold. Revisionen havde bemærkninger til bankens metode for gruppevise nedskrivninger, jf. afsnit 3.1.2. ovenfor, idet den ikke mente, at bankens gruppevise nedskrivninger var dokumenteret i overensstemmelse med regnskabsreglerne. Revisionen var dog enig med banken i, at der ikke var behov for gruppevise nedskrivninger.

Revisionen havde drøftet likviditetsstyring og fundingsituationen med bankens direktion. Drøftelserne havde ikke givet anledning til bemærkninger, men det var revisionens opfattelse, at der var behov for, at ledelsen havde løbende fokus på bankens likviditetsstyring og funding.

Revisionen foretog en stikprøvevis kontrol af bankens oplysninger om, at den havde efterlevet tilsynets påbud. To af tilsynets i alt 35 påbud var registreret som åbentstående ultimo 2007. Det drejede sig om tilsynets

påbud om gruppevis nedskrivninger på udlån og påbud om at sikre, at pantebreve, der var forudsat solgt i forbindelse med en bevilling, rent faktisk blev afhændet inden for rimelig tid herefter.

Baseret på den udførte revision var revisionen enig i værdiansættelsen af pantebrevsporteføljen.

Bankens 10 største engagementer svarede til 31,5 pct. af samlede udlån og garantier pr. 31. december 2007.

Revisionen havde i protokollatet for 2007 noteret følgende bemærkning for de 10 største engagementer:

"Vor revision har ikke givet anledning til at anlægge en anden vurdering, og det er derfor vores opfattelse, at engagementet er forbundet med sædvanlig bankmæssig risiko, ligesom vi med henvisning til revisionsbekendtgørelsens § 24 kan erklære, at engagementet i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for 2007 er målt korrekt."

Revisionen afgav erklæring om, at *"virksomhedens administrative og regnskabsmæssige praksis på væsentlige områder, herunder forretningsgange og interne kontrolprocedurer, er tilrettelagt og fungerer på betryggende vis"*. Erklæringen var uden forbehold eller supplerende oplysninger.

3.2.3. Revisionsprotokollat vedrørende årsrapporten 2008

Revisionsprotokollatet for 2008 var underskrevet af revisor den 27. april 2009. På det tidspunkt stod det klart, at banken ikke ville overleve, idet banken den 16. april 2009 havde indgået en rammeaftale med Finansiell Stabilitet A/S.

3.3. Særlige tilsynsaktiviteter

3.3.1. Politianmeldelse af Gudme Raaschou Holding A/S

I forbindelse med at Gudme Raaschou Holding A/S den 1. juli 2007 erhvervede yderligere 20 pct. af Gudme Raaschou Bank A/S' aktiekapital, blev Gudme Raaschou Holding A/S fusioneret med 3C Holding ApS, der skiftede navn og selskabsform til 3C GROUPS Holding A/S.

Aktieerhvervelsen medførte, at Gudme Raaschou Holding A/S både på selskabs- og delkoncernniveau i perioden 1.-27. juli 2007 kom under solvenskravet på 8 pct. Efter gennemførelsen af fusionen den 27. juli 2007

opfyldte 3C GROUPS Holding A/S solvenskravet på minimum 8 pct. af de risikovægtede poster. Selskabet var fuldt bevidst om, at det i forbindelse med aktieerhvervelsen ikke ville kunne overholde solvenskravet, men gennemførte alligevel erhvervelsen uden yderligere foranstaltninger.

Tilsynet påtalte, at Gudme Raaschou Holding A/S og Gudme Raaschou Holding A/S koncernen overtrådte lov om finansiel virksomhed, og tilsynet gav påbud om, at Gudme Raaschou Holding A/S senest den 30. juli 2007 skulle opfylde solvenskravet. Endvidere meddelte tilsynet selskabet, at tilsynet efterfølgende ville tage stilling til, om selskabets overtrædelse skulle give anledning til en politianmeldelse. Overtrædelsen skulle ses i sammenhæng med, at selskabet ved koncernens første regnskabsindberetning i den nye koncernstruktur i 3. kvartal 2006 meddelte, at Gudme Raaschou Holding-koncernen pr. 30. september 2006 ikke overholdt solvenskravet på koncernniveau. Selskabet fik på daværende tidspunkt en frist til 31. december 2006 til at genoprette solvensen på koncernniveau.

Overtrædelsen vedrørte regler, som er strafbelagt. Tilsynet besluttede derfor at politianmelde Gudme Raaschou Holding A/S. Statsadvokaturet for Økonomisk Kriminalitet (SØK) gav et bødeforlæg på 25.000 kr., som selskabet accepterede.

3.3.2. Redegørelse om pantebrevskarruseller m.v.

Tilsynet bad i november 2007 banken om at redegøre for nogle af dens pantebrevskunder. Baggrunden var, at tilsynet havde observeret, at flere af bankens kunder med store engagementer havde været omtalt i medierne i forbindelse med de såkaldte pantebrevskarruseller.

Banken redegjorde for tre af bankens engagementer. Ifølge banken forløb alle engagementer problemfrit bortset fra et enkelt pantebrev, som ifølge banken var nedjusteret værdimæssigt. Banken vurderede, at der ikke var yderligere behov for nedskrivninger og værdireguleringer som følge af dårlig bonitet.

Desuden oplyste banken, at den havde strammet op på kontrollen med pantebrevsafdelingen samt rapportering på pantebrevsområdet, og at der i forbindelse med den forestående fornyelsesbehandling i bestyrelsen ville blive sat ekstra fokus på værdiansættelsen af bankens pantebreve.

Tilsynet tog redegørelsen til efterretning og bad banken om at orientere tilsynet, såfremt banken observerede en negativ udvikling i de omhandlede engagementer eller andre lignede engagementer.

3.3.3. Opfølgning på udviklingen i restancer

I januar 2008 kontaktede tilsynet banken for at få oplysning om udviklingen i restancer på bankens pantebrevsportefølje.

Bankens udlån og andre tilgodehavender til dagsværdi var i perioden ultimo 2006 til ultimo 2007 reduceret med 1 mia. kr.

Banken oplyste, at mængden af restancer på pantebreve opgjort efter betalingsfristens udløb udgjorde et antal svarende til, hvad der var set ved de foregående terminer i 2007. Beholdningen af pantebreve var dog væsentligt reduceret, så relativt var der tale om en stigning.

Endvidere fremgik det, at for bankens beholdning af pantebreve manglede der ydelsesbetalinger på ca. 4,4 mio. kr. for terminen pr. 11. december 2007 svarende til 143 stk. pantebreve efter påkravsfristens udløb primo januar 2008. Alle tidligere forfaldne ydelser, i alt 124 stk., var ifølge banken inde i et sagsbehandlingsforløb.

Videre fremgik det af bankens redegørelse, at for en række af bankens pantebrevskreditter, hvor der indgik belånte pantebreve i restance, var værdien af sikkerhedsstillelsen i løbet af januar måned blevet reduceret. For nogle kunder betød dette, at overdækningen (10-15 pct.) på engagementerne var blevet reduceret og ikke længere levede op til de aftalte vilkår. Banken havde derfor forlangt fornøden indbetaling på kreditterne. I tre tilfælde oversteg trækket på bankens ydede kreditter sikkerhedsstillelsens belåningsværdi, og banken havde derfor indgået aftaler med kunderne om indbetaling til nedbringelse af trækket.

Tilsynet tog bankens redegørelse til efterretning. I samme forbindelse skrev tilsynet til bankens revision og anmodede denne om at informere tilsynet, såfremt revisionen kom i besiddelse af oplysninger om øgede kreditrisici, herunder som et øget restanceniveau. Tilsynet modtog ikke efterfølgende en sådan information.

I slutningen af april 2008 indkaldte tilsynet materiale til brug for undersøgelsen i juni 2008. Som det fremgår af afsnit 3.1.2., havde tilsynet ved undersøgelsen særligt fokus på pantebreve, som var i restance, og tilsynet havde en del bemærkninger til bankens håndtering af restancer.

3.3.4. Inddragelse af tilladelse til koncerninterne engagementer

På baggrund af en ansøgning fra banken forlængede tilsynet i juni 2008, efter tilsynets sædvanlige praksis, bankens tilladelse til at indgå koncerninterne engagementer med en maksimal ramme for et uvægtet koncerninternt engagement på 160 mio. kr. (vægtet 110 mio. kr.). Tilladelsen angav,

hvor store engagementer banken måtte have med de enkelte selskaber i koncernen, dvs. med moderselskab eller moderselskabets datterselskaber. Tilladelsen var gældende frem til den 1. juli 2009.

I forbindelse med drøftelserne om et eventuelt salg af banken i efteråret 2008 fandt tilsynet det uhensigtsmæssigt, at banken havde tilladelse til koncerninterne lån, fordi det principielt kan indebære risiko, at et pengeinstitut yder lån til det selskab, som ejer pengeinstituttet.

I begyndelsen af december 2008 traf tilsynet derfor afgørelse om, at tilladelsen, til at banken kunne indgå koncerninterne engagementer, bortfaldt. Banken måtte herefter ikke længere have sådanne engagementer.

3.3.5. Bankens overskridelse af grænsen for store engagementer

I slutningen af oktober 2008 havde banken et engagement, som oversteg 25 pct. af bankens basiskapital, hvilket var en overtrædelse af § 145 i lov om finansiel virksomhed.

Baggrunden for overskridelsen var bankens negative resultat i 3. kvartal 2008. Som følge af den reducerede basiskapital havde banken aftalt med HSH Nordbank AG, at der skulle ske en nedsættelse af undergrænsen for det beløb, HSH Nordbank AG garanterede. Garantiens undergrænse blev nedsat fra 120 mio. kr. til 110 mio. kr. med henblik på, at bankens største engagementer fortsat ikke oversteg 25 pct. af bankens basiskapital.

Banken havde imidlertid et engagement, hvor garantien for beløb over 120 mio. kr. allerede var udløst. En del af engagementet oversteg derfor 25 pct. af bankens basiskapital uden at være dækket af garantien fra HSH Nordbank AG. Banken bad tilsynet om en midlertidig dispensation til at overskride 25 pct. grænsen. Tilsynet gav i november 2008 banken tilladelse til, at det pågældende engagement overskred 25 pct. grænsen indtil den 31. januar 2009, hvor bankens aftale med HSH Nordbank AG om garantistillelse skulle genforhandles. HSH Nordbank AG ønskede ikke at forlænge garantien for store engagementer, som derfor udløb den 31. januar 2009.

I tiden frem til indgåelsen af aftalen med Finansiell Stabilitet i april 2009 bevirkede bankens negative resultater, at basiskapitalen blev reduceret. Kapitaltabet fra driften og bortfaldet af garantien fra HSH Nordbank AG bevirkede, at en række engagementer kom til at overskride 25 pct. af bankens basiskapital.

3.4. Bankens overdragelse til et datterselskab af Finansiell Stabilitet

Efter en løbende dialog med bankens bestyrelse og direktion efter undersøgelsen primo marts 2009 modtog tilsynet den 30. marts 2009 fra bankens bestyrelse en meddelelse, jf. § 75 i lov om finansiell virksomhed. Det fremgik heraf, at bankens anslåede solvens pr. 31. marts 2009 var under bankens solvensbehov og minimumskapitalkravet på 8 pct. Meddelelsen blev givet i forlængelse af tilsynets undersøgelse i marts 2009, og tilsynet modtog den 31. marts 2009 en anmodning fra banken om frist til den 16. april 2009 til at retablere bankens kapitalgrundlag, således at banken igen opfyldte solvenskravet. Banken redegjorde for, at den arbejdede på nogle løsningsmuligheder, som imidlertid viste sig ikke at kunne gennemføres.

Derfor søgte Finanstilsynet den 31. marts 2009 om mandat fra Erhvervs- og Vækstministeriet (det daværende Økonomi- og Erhvervsministeriet) til at føre drøftelser med interesserede parter og interessenter med henblik på løsning af bankens økonomiske vanskeligheder.

Finanstilsynet modtog mandatet fra Erhvervs- og Vækstministeriet (det daværende Økonomi- og Erhvervsministeriet), og den 3. april 2009 gav tilsynet banken en frist til den 16. april 2009 til at opfylde solvensbehovet.

Banken indgik den 16. april 2009 aftale med Finansiell Stabilitet A/S om at overdrage samtlige bankens aktiver og passiver bortset fra bankens aktiekapital og efterstillede kapital. Banken anmodede herefter i flere omgange om en forlængelse af fristen til at opfylde solvenskravet, hvilket tilsynet gav tilladelse til.

I perioden fra den 16. april 2009 til den 1. juli 2009, hvor tilsynet inddrog bankens tilladelse, indgik banken en aftale med Lån og Spar Bank A/S om overdragelse af alle Gudme Raaschou Bank A/S' kapitalforvaltnings- og porteføljemanagementaktiviteter samt en mindre ud- og indlånsportefølje. Udover overdragelsen af dele af banken til Lån & Spar Bank A/S afviklede banken de resterende aktiviteter, som krævede pengeinstituttiladelse. Overdragelsen af bankens øvrige aktiver og passiver – særligt pantebrevsaktiviteterne – skete til et datterselskab under Finansiell Stabilitet A/S, som ikke krævede banktiladelse. Alle disse forhold var bragt på plads, da tilsynet den 1. juli 2009 inddrog Gudme Raaschou Bank A/S' pengeinstitut- og værdipapirtilladelser.

3.5. Finanstilsynets vurdering af eventuelle lovovertrædelser

Finanstilsynet vurderer, at den primære årsag til bankens økonomiske sammenbrud er, at bankens aktivitet på kreditområdet var nært forbundet med ejendomsmarkedet, som i perioden blev ramt af store værdifald, og med pantebrevsmarkedet, som ikke var indrettet på væsentlige prisfald, og

som i perioden ophørte med at fungere som et egentligt marked. Banken blev også ramt af store kurstab på værdipapirer fra datterselskabet Gudme Raaschou Vision A/S, som investerede i aktier, obligationer og valuta. Bankens ledelse var ansvarlig for strategien og undervurderede risikoen, men Finanstilsynet vurderer på det foreliggende grundlag ikke, at der er foretaget strafbare handlinger fra ledelsens side.